

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 272/2020-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom Mgr. Ondrejom Barnom, Zámocká 34, Stropkov, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 15 Er 961/2013-132 z 3. apríla 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 15 Er 961/2013-132 z 3. apríla 2020 porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 15 Er 961/2013-132 z 3. apríla 2020 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie, každému v sume po 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Nitra povinný zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Nitra je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 792,96 € (slovom sedemstodevät'desiatdva eur a deväť'desiatšesť centov) na účet advokáta Mgr. Ondreja Barnu, Zámocká 34, Stropkov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júna 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 Er 961/2013-132 z 3. apríla 2020 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že právna predchodkyňa sťažovateľov (ich matka a pred všeobecnými súdmi žalovaná) uzavrela s obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), zmluvu o revolvingovom úvere [REDAKOVANÉ] z 11. mája 2012 (ďalej len „zmluva o úvere“), na základe ktorej jej bol

poskytnutý úver vo výške 1 500 €. Istina s úrokom mala byť splatená v 42 mesačných splátkach vo výške 80,37 €.

3. Spolu so zmluvou o úvere žalovaná uzavrela aj rozhodcovskú zmluvu [REDACTED] z 11. mája 2012 (ďalej len „rozhodcovská zmluva“), na základe ktorej bol na rozhodnutie akéhokoľvek sporu zo zmluvy o úvere príslušný všeobecný súd alebo niektorý z dvoch rozhodcovských súdov ([REDACTED] [REDACTED], alebo [REDACTED] [REDACTED]). Výber rozhodcovského súdu spočíval na strane podávajúcej žalobu.

4. Žalovaná sa dostala do omeškania už pri druhej splátke úveru. Keďže z úveru splatila len 80,37 €, výška zostatku úveru predstavovala 3 295,17 €.

5. Na základe omeškania so splatením dlhu a tiež na základe toho, že žalovaná bola v omeškaní so splácaním viac než 3 mesiace, žalobca využil možnosť voľby rozhodcovského súdu a uplatnil si nárok na zosplatenie úveru (upravený vo všeobecných obchodných podmienkach žalobcu), čo pre žalobkyňu znamenalo okamžité zaplatenie zostatku úveru, zmluvnú pokutu, úroky z omeškania, poplatok za rozhodcovské konanie a trovy právneho zastúpenia.

6. O žalobe rozhodol [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] rozsudkom [REDACTED] z 9. apríla 2014 (ďalej len „rozhodcovský rozsudok“), ktorým zaviazal žalovanú na plnenie nároku uplatneného žalobcom. Po márnom uplynutí trojdňovej lehoty na plnenie bola vec postúpená na vymáhanie v exekučnom konaní.

7. Okresný súd uznesením č. k. 15 Er 961/2013-15 z 9. januára 2014 (ďalej len „uznesenie o zamietnutí poverenia“) žiadosť súdneho exekútora na udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietol. Dôvodom zamietnutia bola neprijateľnosť zmluvných ustanovení (rozhodcovskej zmluvy), podľa ktorých sa žalovaná vopred vzdala práva uplatniť svoje nároky alebo brániť svoje práva pred všeobecným súdom.

Neprijateľnosť zmluvných ustanovení (formulárového právneho úkonu) spočívala podľa názoru okresného súdu v tom, že žalobca na ich základe nadobúda voči spotrebiteľovi značnú a neprimeranú výhodu spočívajúcu v možnosti určiť, kto s konečnou platnosťou rozhodne spor zo zmluvy vyplývajúci. Okresný súd sa materiálne odvolal na svoju prax, z ktorej považoval za zřejmé, že v prípade spotrebiteľských úverov je to výlučne veriteľ, ktorý iniciuje rozhodcovské konanie voči dlžníkovi. Súd teda uzavrel, že súčasťou zmluvy o úvere sú aj zmluvné dojednania a spolu so zmluvou o úvere bola v jeden a ten istý deň uzatvorená aj rozhodcovská zmluva. Rozhodcovskú zmluvu považoval podľa § 53 ods. 5 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) za absolútne neplatný právny úkon. Od neexistencie platnej zmluvy súd usúdil na nedostatok právomoci rozhodcovského súdu vo veci konať a rozhodnúť, čo malo za následok materiálnu nevykonateľnosť jeho rozsudku (pričom odkázal na prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 1/2012 z 21. marca 2012).

8. Krajský súd v Nitre (na odvolanie oprávneného) verdikt okresného súdu rozhodnutím sp. zn. 15 CoE 173/2014 z 30. mája 2014 (ďalej len „rozhodnutie krajského súdu“) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Oprávnený v odvolaní poukázal na to, že zmluva o úvere a rozhodcovská zmluva sú na sebe (a to aj v zmysle ich textu) nezávislé právne úkony, a zdôraznil, že podľa § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka by za neprijateľnú podmienku bolo možné považovať najmä také ustanovenie, ktoré by v rámci dojednanej rozhodcovskej zmluvy vyžadovalo, aby spotrebiteľ riešil spor s dodávateľom výlučne v rozhodcovskom konaní [§ 53 ods. 4 písm. r) Občianskeho zákonníka platného a účinného do 30. septembra 2013]. Oprávnený sa odvolal tiež na znenie rozhodcovskej zmluvy, ktoré voľbu orgánu oprávneného zmluvný spor rozhodnúť formulovalo iba ako možnosť, nie povinnosť a ktoré zároveň dávalo na výber medzi všeobecným súdom alebo rozhodcovským orgánom (pozri bod 3 tohto rozhodnutia). Odvolací súd napokon skutkovo poukázal na znenie rozhodcovskej zmluvy, z ktorého abstrahoval, že žalovaná bola informovaná, že uzatvorenie rozhodcovskej zmluvy nie je podmienkou uzatvorenia zmluvy o úvere; že v dôsledku uzatvorenia rozhodcovskej zmluvy je možné zmluvné spory riešiť v rozhodcovskom konaní, a skonštatoval, že na znak

súhlasu a dohody bola zmluva oboma stranami riadne podpísaná. V nadväznosti na to odvolací súd právne uzavrel, že z rozhodnutia okresného súdu nie je zrejmé, na základe akých úvah tento súd dospel k záveru o neprijateľnosti zmluvnej podmienky a neplatnosti rozhodcovskej zmluvy, pričom okresný súd sa mal v pokračujúcom konaní zamerať na zistenie reálnej vôle povinnej, teda, či skutočnosti uvedené v rozhodcovskej zmluve (na ktoré poukázal odvolací súd) sa zakladajú na pravde.

9. Následne okresný súd vydal súdnemu exekútorovi poverenie na vykonanie exekúcie.

10. V priebehu exekúcie podala povinná proti exekúcii námietky. V nich uviedla, že pri podpisovaní rozhodcovskej zmluvy nevedela, čo rozhodcovská zmluva je, pričom obchodným zástupcom oprávneného jej bolo oznámené, že podmienkou pre poskytnutie úveru je podpísať všetky (jej predložené) listiny. Keďže úver dostať chcela, aj tak urobila. Rozhodcovskému konaniu vyčítala nedostupnosť (pre vzdialenosť súdu od miesta bydliska), netransparentnosť konania, formulárovosť rozhodcovskej zmluvy, nevyjednanie rozhodcu a rozpor s dobrými mravmi. Namietla neprijateľnosť rozhodcovskej zmluvy, pričom vyjadrila ochotu splácať dlh (ktorého skutočnú výšku sa domáhala poznať). Odvolala sa najmä na smernicu Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách a na potrebu súdnej ochrany vychádzajúcu z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie zo 6. októbra 2009, C-40/08 (Asturcom), podľa ktorého má vnútroštátny súd povinnosť skúmať neprimeranosť rozhodcovskej doložky, a ďalšie obdobné rozhodnutia.

11. Okresný súd uznesením č. k. 15 Er 961/2013-76 z 12. marca 2015 námietky povinnej proti exekúcii zamietol z dôvodu, že povinná sa odvolávala na skutočnosti, ktoré mali nastať pred vznikom exekučného titulu. Uviedol, že relevancia týchto skutočností sa skončila vydaním vykonateľného rozhodnutia (rozhodcovského rozsudku) a dôvodnosť exekučného titulu nie je možné vo vykonávacom konaní spochybňovať, pretože o veci bolo právoplatne rozhodnuté. Exekučný súd nemá nahrádzať súd konajúci v základnom konaní a je viazaný rozhodnutím vo veci samej. K platnosti uzatvorenej rozhodcovskej zmluvy

v skratke uviedol dôvody z rozhodnutia krajského súdu. Predbežne vymáhaná suma predstavovala približne toho času 7 846,02 €.

12. Uznesenie okresného súdu č. k. 15 Er 961/2013-76 z 12. marca 2015 napadla sťažovateľka opravným prostriedkom. V ňom uviedla, že podmienkou poskytnutia úveru bol podpis aj rozhodcovskej zmluvy, teda možnosť nepodpisania rozhodcovskej zmluvy bola len iluzórna. To exekučný súd vôbec neskúmal. Uviedla tiež, že „[a]k súd tvrdí, že onkologická pacientka s takmer žiadnym právnym povedomím porozumela komplikovanej zmluve, či už úverovej alebo rozhodcovskej a mohla ju nepodpísať (keď jej ani nerozumela), tak je jasné, že súd nevykonal nijaké dokazovanie a rozhodol od stola – nesprávne a nespravodlivosti v prospech v poradí druhej najnemorálnejšej nebankovky na trhu, ktorú zastupujú advokáti napojení na člena [REDAKOVANÉ]. Toto je stav dobrých mravov v slovenskej spoločnosti“. Následne sa odvolala sa na právne závery Súdneho dvora Európskej únie vo veciach C-168/05 z 25. októbra 2006 (Mostaza Claro) a C-173/009 z 5. októbra 2010 (El'chinov).

13. Po podaní opravného prostriedku povinná zomrela a okresný súd v konaní pokračoval s jej dedičmi (sťažovateľmi).

14. O podanom opravnom prostriedku rozhodol okresný súd napadnutým rozhodnutím tak, že námietky proti exekúcii zamietol. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia je doslovnou kópiou dôvodov uvedených v uznesení okresného súdu č. k. 15 Er 961/2013-76 z 12. marca 2015 (ktorým námietky povinnej proti exekúcii zamietol).

15. Proti napadnutému rozhodnutiu podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť. Argumentácia ústavnej sťažnosti je v už naznačenom kontexte jednoduchá. Odmietnutím náležitého prieskumu neprijateľnej zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej veci došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu (a práva na spravodlivé súdne konanie). Svojôľa okresného súdu je o to väčšia, že v čase vydania napadnutého rozhodnutia existoval k predmetnej otázke celý rad rozhodnutí vyšších súdnych autorít. Modus operandi uzatvárania formulárovej zmluvy musel byť okresným súdom skúmaný.

16. Na základe uvedeného sťažovateľa navrhli, aby ústavný súd vo veci samej vyslovil porušenie v záhlaví tohto rozhodnutia označených práv napadnutým rozhodnutím, aby napadnuté rozhodnutie zrušil, vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľom priznal náhradu trov konania.

17. Sťažovatelia zároveň navrhli, aby im ústavný súd priznal satisfakciu v sume 8 000 €, pretože exekučný titul ku dňu podania sťažnosti (po 7 rokoch konania) už presahuje sumu 10 000 €, pričom okresný súd rozhodoval výslovne v rozpore s rozhodnutiami vyšších súdnych autorít. V prospech priznania satisfakcie argumentujú tiež právnou neistotou, v ktorej sa nachádzajú po zmene právneho názoru okresného súdu, a stresovým prostredím, keď v úmysle udržať si bývanie sťažovatelia zdedili zároveň aj úžerný dlh.

II.

Priebeh konania

18. Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 272/2020 z 13. júla 2020 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom jej rozsahu.

19. Podľa § 56 ods. 6 a § 126 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť účastníkom konania a zúčastnenej osobe na vyjadrenie. Zároveň účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyzval na vyjadrenie, či súhlasia s upustením od ústneho pojednávania pri prejednávaní veci.

20. Okresný súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril prípisom sp. zn. Spr. 859/2020 z 3. augusta 2020. S upustením od konania ústneho pojednávania súhlasil. Vecne odkázal na správnosť dôvodov uvedených v napadnutom rozhodnutí.

21. Zúčastnená osoba sa k veci vyjadrila podaním ústavnému súdu doručeným 23. augusta 2020, v ktorom poukázala na to, že exekučný titul bol okresným súdom

skúmaný viackrát, a to aj v zmysle záverov (zrušujúceho) rozhodnutia krajského súdu, z čoho odvodila jeho správnosť. Ústavnú sťažnosť navrhla zamietnuť a zúčastnenej osobe priznať náhradu trov právneho zastúpenia.

22. Sťažovatelia sa k veci viac nevyjadrili. S upustením od ústneho pojednávania súhlasili.

23. Keďže argumentácia účastníkov konania bola čo sa týka dôvodov vyčerpaná, ústavný súd po súhlase účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od konania ústneho pojednávania vo veci, pretože od neho nebolo možné očakávať jej ďalšie objasnenie.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

24. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

25. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

26. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

27. Vznik členstva Slovenskej republiky v Európskej únii tkvie okrem iného aj v dobrovoľnom vzdaní sa časti suverenity štátu v prospech Európskej únie. Ide pritom aj o časť suverenity pri všeobecne záväznom regulovaní spoločenských vzťahov. To jednoznačne vyplýva z druhej vety čl. 7 ods. 2 ústavy. Preto Národná rada Slovenskej republiky síce zostáva stále jediným vnútroštátnym zákonodarným orgánom (čl. 72 ústavy),

nie však jediným orgánom oprávneným normovať obsah spoločenských vzťahov na úrovni zákonnej sily. Za určitých okolností teda slovenské orgány aplikujúce právo (aj súdy) musia skúmať nielen vôľu zákonodarcu, ale aj vôľu únijného tvorcu zodpovedajúcej právnej regulácie, ktorá je z hľadiska právnej relevancie úpravy správania subjektov práva v právnych vzťahoch postavená na roveň, ba niekedy aj nad vôľu zákonodarcu. Formulovaná požiadavka má svoj základ v samotnej ústave, ktorá v čl. 144 ods. 1 sudcom pri rozhodovaní nepredpisuje len viazanosť zákonom ako kvalifikovaným výsledkom realizácie vnútroštátnej zákonodarnej moci, ale aj viazanosť ústavou (teda i jej čl. 7 ods. 2) i samotnou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 ústavy (III. ÚS 666/2016, ZNaU 50/2016).

28. Podľa čl. 291 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie členské štáty prijímajú všetky opatrenia vnútroštátneho práva potrebné na vykonanie právne záväzných aktov Únie.

29. Podľa čl. 169 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie Únia v snahe podporiť záujmy spotrebiteľov a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov prispieva k ochrane ich zdravia, bezpečnosti a hospodárskych záujmov spotrebiteľov, ako aj k podpore ich práva na informácie, osvetu a vytváranie združení na ochranu ich záujmov.

30. Podľa rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-168/05 z 25. októbra 2006 (Mostaza Claro) „*system ochrany zavedený smernicou (smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, pozn.) vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah (rozsudok z 27. júna 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, C-240/98 až C-244/98, Zb. s. I-4941, bod 25).*

Tento nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom môže byť kompenzovaný iba pozitívnym zásahom, vonkajším vo vzťahu k samotným účastníkom zmluvy (rozsudok Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný, bod 27).

Na základe týchto zásad Súdny dvor rozhodol, že možnosť súdu skúmať ex offo nekalú povahu podmienky predstavuje prostriedok vhodný zároveň na dosiahnutie výsledku stanoveného v článku 6 smernice, teda zabránenie tomu, aby jednotlivý spotrebiteľ bol viazaný nekalou podmienkou, a na prispenie k splneniu cieľa stanoveného v jej článku 7, pretože takéto preskúmanie môže mať odradzujúci účinok prispievajúci k ukončeniu používania nekalých podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný, bod 28, ako aj z 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, Zb. s. I-10875, bod 32).*

Táto možnosť priznaná súdu bola posúdená ako nevyhnutná pre to, aby bola pre spotrebiteľa zabezpečená účinná ochrana, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo toho, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný, bod 26, ako aj Cofidis, už citovaný, bod 33)“.

**[zrejme chyba prekladu;*

z anglickej verzie: „It is on the basis of those principles that the Court has ruled that the national court’s power to determine of its own motion whether a term is unfair constitutes a means both of achieving the result sought by Article 6 of the Directive, namely preventing an individual consumer from being bound by an unfair term, and of contributing to achieving the aim of Article 7, since if the court undertakes such an examination, that may act as a deterrent and contribute to preventing unfair terms in contracts concluded between consumers and sellers or suppliers (Océano Grupo Editorial and Salvat Editores, paragraph 28, and Case C-473/00 Cofidis [2002] ECR I-10875, paragraph 32)“,

z francúzskej verzie: „C’est à l’aune de ces principes que la Cour a jugé que la faculté pour le juge d’examiner d’office le caractère abusif d’une clause constitue un moyen propre à la fois à atteindre le résultat fixé à l’article 6 de la directive, à savoir empêcher qu’un consommateur individuel ne soit lié par une clause abusive, et à contribuer à la réalisation de l’objectif visé à son article 7, dès lors qu’un tel examen peut avoir un effet dissuasif concourant à faire cesser l’utilisation de clauses abusives dans les contrats conclus avec les consommateurs par un professionnel (arrêts Océano Grupo Editorial et Salvat Editores, précité, point 28, ainsi que du 21 novembre 2002, Cofidis, C-473/00, Rec. p. I-10875, point 32)“].

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

31. Z čl. 291 ods. 1 a čl. 169 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, článkov 6 a 7 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ako aj citovaného rozsudku Súdneho dvora Európskej únie možno abstrahovať princíp zvýšenej súdnej ochrany spotrebiteľa. Súdom členských štátov Únie bolo k naplneniu tohto cieľa zverené oprávnenie skúmať povahu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách z úradnej moci. Z citovaného rozsudku Súdneho dvora Európskej únie možno zároveň abstrahovať požiadavku na zabezpečenie efektívnej ochrany spotrebiteľa, čoho nevyhnutným predpokladom je aktívny prístup k využívaniu onoho oprávnenia. Vo veci konajúci súd je preto dotknuté vnútroštátne právo povinný interpretovať a aplikovať eurokonformným spôsobom (porovnaj napr. Ústavný súd Českej republiky sp. zn. III. ÚS 1996/13).

32. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu.

33. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné.

34. Podstata zachovania prístupu súdu bola v prejednávanom prípade závislá na posúdení vyváženosti dohody o voľbe súdu (upravenej v rozhodcovskej zmluve). Pôvodná materiálna nerovnosť vzťahu dodávateľa (veriteľa) a spotrebiteľa vyžadovala pre naplnenie princípu efektívnej ochrany „slabšej strany“ potenciálnu korekciu spočívajúcu v ústupe autonómie vôle zmluvných strán, pretože striktné trvanie na požiadavke formálnej

rovnosti subjektov vzťahu by nezodpovedalo vyváženiu handicapu, s ktorým slabšia strana do vzťahu vstupovala (k tomu porovnaj Ústavný súd Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3308/16 z 19. januára 2017, body 16 až 21, a východiská citované z prípadu C-168/05 Mostaza Claro).

35. Princíp „rovnosti zbraní“, t. j. princíp, že každá strana v procese musí mať rovnakú možnosť hájiť svoje záujmy a že žiadna z nich nesmie mať podstatnú výhodu voči protistrane, je *expressis verbis* vymedzený v čl. 47 ods. 3 ústavy a implicitne tvorí aj súčasť obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 157/2011, IV. ÚS 608/2013). Imanentnou podstatou uvedeného princípu je starostlivosť o vyváženosť vzťahu. Podstatou eurokonformného výkladu spotrebiteľského práva je *„zabránenie tomu, aby jednotlivý spotrebiteľ bol viazaný nekalou podmienkou“*, čiže úsudok všeobecného súdu o tom, či a prečo treba danú podmienku považovať za neprijateľnú. Tým sa požadovaná vyváženosť vzťahu dosahuje.

36. Prejednávaný prípad obsahoval takýto úsudok iba v počiatku konania – v uznesení o zamietnutí poverenia. V ostatnom konaní bol tento úsudok rozhodnutím krajského súdu zrušený pre jeho nepresvedčivosť a okresný súd bol krajským súdom inštruovaný zamerať sa na zistenie reálnej vôle povinnej. Okresný súd následne vydal poverenie na vykonanie exekúcie, proti ktorému sa povinná bránila námietkami. V rámci posúdenia námietok (tvrdiacich neexistenciu vôle) súd ich obsah vôbec neskúmal a argumentoval, že dôvodnosť exekučného titulu už nemožno v tejto fáze konania za žiadnych okolností skúmať.

37. Podľa už citovanej veci Súdneho dvora Európskej únie C-168/05 z 25. októbra 2006 (Mostaza Claro) *„... ochrana, ktorú smernica priznáva spotrebiteľom, sa tak vzťahuje na prípady, v ktorých sa spotrebiteľ, ktorý s predajcom alebo dodávateľom uzavrel zmluvu obsahujúcu nekalú podmienku, zdrží namietania nekalej povahy tejto podmienky z dôvodu, že buď o svojich právach nevie, alebo preto, že je odradený od ich uplatňovania z dôvodov nákladov, ktoré by malo za následok súdne konanie.*

Za týchto podmienok by cieľ sledovaný článkom 6 smernice... nemohol byť dosiahnutý, ak by súd, na ktorý bola podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia,

nemohol posúdiť neplatnosť tohto rozhodnutia iba z dôvodu, že spotrebiteľ neuplatnil neplatnosť rozhodcovskej zmluvy v rámci rozhodcovského konania.“ (porovnaj body 29 a 30 citovaného rozhodnutia).

38. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie bola už v čase rozhodovania okresného súdu stabilnou súčasťou judikatúry slovenských všeobecných súdov, ktorá označovala neplatne uzavretú rozhodcovskú zmluvu za materiálne nevykonateľný exekučný titul (Najvyšší súd Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 1/2012 z 21. marca 2012), na čo odkazoval okresný súd už v uznesení o zamietnutí poverenia.

39. Pokiaľ sa exekučný súd odvolával na právne závery vyjadrené v rozhodnutí krajského súdu, výhrady krajského smerovali k hlbšiemu prieskumu neprijateľnosti podmienky, nie k jeho odmietnutiu. Odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu vecne nespochybnilo dôvody neprijateľnosti rozhodcovskej zmluvy sprvoti uvádzané okresným súdom v uznesení o zamietnutí poverenia, poukázalo len na existenciu formálneho prejavu vôle, ktorý pre posúdenie veci nemusel byť určujúci. Argumentácia, ktorou okresný súd v uznesení o zamietnutí poverenia sprvoti poukázal na to, že rozhodcovská zmluva dala povinnej možnosti výberu súdu do rúk iba naoko, pretože výber súdu spočíval v konečnom dôsledku absolútne a jedine na výbere strany podávajúcej žalobný návrh (čo je pri spotrebiteľskom úvere pravidelne veriteľ), ostala v konaní napokon nepovšimnutá, pričom mala dôvodný potenciál byť rozhodujúcou. Uvedená zmluvná podmienka totiž predstavovala pre spotrebiteľa v právnom vzťahu istotu, že pri žalobe podanej veriteľom v neprospech spotrebiteľa nebude záujem spotrebiteľa na férovej voľbe súdu zohľadnený vôbec. Právo voľby súdu teda spotrebiteľovi efektívne vzala. Abstraktnú rovinu tejto argumentácie krajský súd nezohľadnil vôbec, čím sa rozhodnutie krajského súdu javí byť neopodstatneným („zrušením pre zrušenie“). Ostražitosť súdu pri hodnotení rozhodcovskej zmluvy bola však na mieste o to viac, že neprijateľnosť rozhodcovskej zmluvy je skrývaná prostredníctvom zložitosti formulácie podmienky voľby súdu. Vzhľadom na to sa nejaví byť opodstatnené ani odkazovanie na jej individuálne vyjednanie, pretože je málo pravdepodobné, že spotrebiteľ pri bežnom čítaní (obe zmluvy mali byť podpísané v jeden moment) textu odhalí maskovanú podstatu rozhodcovskej zmluvy

spočívajúcu v sofistikovanej uzurpácii práva voľby súdu (a to je podstatou „nekalého“ správania).

40. Na základe uvedeného okresný súd nemohol rezignovať na preskúmanie rozhodcovskej zmluvy ohľadom dohody strán smerujúcej k voľbe súdu, pretože tým rezignoval na princíp efektívnej ochrany spotrebiteľa, ktorý je, spočívajúc v princípe rovnosti zbraní, súčasťou základného práva na súdnu ochranu. Tým teda došlo zo strany okresného súdu k neprípustnému zásahu do základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto rozhodnutia). Keďže medzi obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97), ústavný súd vyslovil zároveň porušenie práva sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (rovnako bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

41. Vychádzajúc z čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, vzhľadom na vyhovenie sťažnosti ústavný súd napadnuté rozhodnutie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

42. Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou okresného súdu námietky proti exekúcii, riadiac sa právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze, znova prejednať (§ 134 zákona o ústavnom súde).

V.

Priznané finančné zadosťučinenie

43. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

44. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

45. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia tohto základného práva, prípadne zrušenie namietaného rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie (m. m. IV. ÚS 210/04).

46. Z povahy veci finančné zadostučinenie môže smerovať jednak ku kompenzácii nemajetkovej ujmy, ale aj k (čiastočnej) kompenzácii majetkovej ujmy (I. ÚS 397/2014).

47. Podľa názoru ústavného súdu vyslovením porušenia práv sťažovateľov v spojení so zrušením napadnutého rozhodnutia a vrátením veci na ďalšie konanie nebude ujma, ktorá sťažovateľom vznikla, dostatočne kompenzovaná.

48. Istina spolu s úrokmi za dobu čerpania revolvingu predstavovala ku dňu uzavretia zmluvy o úvere sumu 3 375,54 €. Výška vymáhanej sumy narástla v časovom horizonte podľa vyjadrenia sťažovateľov približne na 3-násobok istiny poskytnutého úveru. Poskytnutie úveru nebolo povinnou v spore popierané, naopak, prejavila dobú vôľu (pôvodný) záväzok splácať. Neposkytnutie ochrany, spočívajúce v odmietnutí posúdenia (ne)prijateľnosti rozhodcovskej zmluvy, však zásadným spôsobom podporilo nárast vymáhanej čiastky čo sa týka výšky sankčných poplatkov, na základe čoho možno z pohľadu vymáhanej sumy hovoriť aj o exponenciálnych násobkoch istiny. Z upovedomenia o začatí exekúcie vedenej súdnym exekútorom JUDr. Patriciusom Baďurom č. k. EX 524/13-10 z 15. októbra 2014 vyplýva, že predbežná výška vymáhanej sumy predstavovala len k uvedenému dátumu sumu 7 846,02 €. Od vydania rozhodcovského rozsudku ubehlo už takmer 7 rokov.

49. Vzhľadom na uvedené ústavný súd považoval návrh sťažovateľov na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 4 000 € (každému zo sťažovateľov vo výške 1 000 €) za v plnom rozsahu opodstatnený, v dôsledku čoho tomuto návrhu vyhovel (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Trovy konania

50. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

51. Vzhľadom na výsledok konania ústavný súd považoval nárok zúčastnenej osoby na náhradu trov konania za neopodstatnený.

52. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je 177 € (§ 11 ods. 3 vyhlášky) a hodnota režijného paušálu je 10,62 €. Každému zo sťažovateľov vznikol nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti).

53. Úhradu ústavný súd priznal v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky.

54. Základná sadzba tarifnej odmeny sa znižuje o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb (§ 13 ods. 2 vyhlášky). Tarifná odmena za každý úkon vykonaný v roku 2020 predstavuje sumu 177 € a po znížení za spoločný úkon je to 88,5 €, čo spolu predstavuje sumu 708 €, a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky)

za dva úkony pre štyroch sťažovateľov po 10,62 €, čo spolu predstavuje sumu 792,96 € (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

55. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

56. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2021

Robert Šorl
predseda senátu